

Kapitola 19

Lidskoprávní rozměr české zahraniční politiky

Veronika Bílková

Rok 2012 byl pro českou zahraniční politiku v oblasti lidských práv rokem poměrně úspěšným. Česká republika využívala svého členství v Radě OSN pro lidská práva, jež získala v předchozím roce, i působení v jiných institucích k prosazování svých teritoriálních a tematických priorit. V roce 2012 také podruhé prošla tzv. univerzálním periodickým přezkumem (UPR) stavu lidských práv na svém území, který potvrdil, že ČR nepatří z hlediska dodržování lidských práv mezi problémové státy. Další agenda, tj. plnění závazků z mezinárodních smluv a rozvoj transformační spolupráce, zůstala bez větších změn.

LIDSKOPRÁVNÍ ROZMĚR ČESKÉ ZAHRANIČNÍ POLITIKY: VÝCHODISKA A POLITICKÝ KONTEXT

Z hlediska ideových východisek se rok 2012 nesl ve znamení přímé kontinuity s předcházejícím obdobím. Výchozím koncepčním dokumentem zůstala i nadále *Koncepce zahraniční politiky České republiky*¹ (dále Koncepce), která byla přijata v létě roku 2011. Koncepce řadí podporu dodržování lidských práv a demokracie mezi zahraničněpolitické priority ČR (bod 3) a za základní hodnoty, z nichž ČR ve své zahraniční politice vychází, označuje „*nezcizitelnost přirozených lidských práv /.../ a princip vlády práva*“ (bod 2.3). Vlastní text se nicméně lidskoprávními otázkami příliš nezabývá. Těžištěm jeho zájmu je transformační politika, tj. politika šíření demokracie, pod níž je celá agenda lidských práv nově podřazena.² Jde o odklon od dosavadního přístupu, který naopak transformační politiku chápal jakou součást širší politiky lidskoprávní, popř. oběma oblastem přikládal stejnou váhu.³ Nový pohled navíc není zcela v souladu s *Programovým prohlášením vlády* z roku 2010,⁴ které mluví o lidských právech a podpoře demokracie jako o stejně důležitých, ale neidentických oblastech a podporu lidských práv a základních svobod označuje za „*jedno z profilových témat zahraniční politiky ČR*“ (s. 13).

Koncepce zahraniční politiky vychází z premisy, že ČR má strategický zájem na tom, aby „bylo v celém světě co nejvíce demokratických, stabilních a odpovědných států“ (bod 4.5). Dosažení tohoto cíle má napomáhat česká transformační politika směřující ke změně poměrů v těch zemích, které demokracie ještě nedosáhly, a jejich konsolidaci tam, kde již započal transformační proces. Specifická zkušenost s určitým typem transformace (od komunistického k demokratickému režimu) ČR velí orientovat se primárně na státy východní Evropy a Balkánu, jež jsou jí kulturně, historicky i jinak blízké. Tento výběr není taxativní, neboť podle koncepcce je „*transformační politika přístupem uplatňovaným v zahraniční politice České republiky všeobecně, vždy podle míry relevance tématu v dané relaci či kontextu*“ (bod 4.5). Tematicky se chce ČR orientovat na podporu občanské společnosti a obhájců lidských práv, nezávislá média a zajištění svobodného přístupu k informacím, posilování právního státu, řádnou a demokratickou veřejnou správu. V tomto bodě Koncepce odpovídá Programovému prohlášení, které obsahuje stejný katalog. Transformační politika má být realizována nástroji bilaterální i multilaterální diplomacie, přičemž zvláštní důraz je kladen na využívání nástrojů EU a na spolupráci s nevládním sektorem v cílových zemích.

Specifická lidskoprávní témata jsou dále zmíněna v souvislosti s působením ČR v některých mezinárodních organizacích. V OSN a především její Radě pro lidská práva, do níž byla zvolena v roce 2011, se ČR plánuje zaměřit na „*problematiku svobody projevu, obhájců lidských práv, zákazu mučení a boje proti flagrantnímu porušování lidských práv v jednotlivých zemích*“ (bod 4.1.1). V Radě Evropy chce ČR „*aktivně působit při rozvíjení a posilování pluralitní demokracie, právního státu, boje proti terorismu a korupci, ochrany lidských práv (včetně boje proti trestu smrti), práv menšin a prosazování rovnosti mužů a žen*“ (bod 4.1.4). Žádná konkrétní agenda naopak není spojena s členstvím v OBSE, ani v Evropské unii, kde si ČR pouze klade za úkol usilovat o to, aby evropská lidskoprávní politika „*byla realistická a reflektovala historické odlišnosti i budoucí potenciál dnešního různorodého světa*“ (bod 4.1.2) a aby rozumně využívala dostupné finanční nástroje, zejména Evropský nástroj pro demokracii a lidská práva.

Vedle Koncepce zahraniční politiky se lidskoprávní dimenzí zahraniční politiky krátce zabývá *Bezpečnostní strategie*,⁵ která byla rovněž nově přijata v roce 2011. Lidská práva jsou v tomto dokumentu zmíněna na dvou místech. Prvním je výčet strategických zájmů ČR, mezi nimiž mj. figuruje „*podpora demokracie, základních svobod a principů právního státu*“ (bod 14). Druhým je rozbor mechanismu zajištění kolektivní bezpečnosti a obrany. ČR deklaruje svou ochotu „*podílet se i na případných donucovacích akcích mezinárodního společenství, podniknutých s cílem zabránit masivnímu porušování lidských práv a zejména genocidě a dalším zločinům proti lidskosti. V této souvislosti ČR podporuje další rozvoj konceptu ‚odpovědnosti chránit‘ přijatého Valným shromážděním OSN*“ (bod 45). Jde o odkaz na koncepci odpovědnosti za ochranu, jež dovoluje mezinárodnímu společenství zasáhnout, v krajním případě i s použitím ozbrojené síly, ve státě, který zjevně selže v ochraně svých obyvatel před závažnými zásahy do jejich lidských práv.

Významným pramenem české lidskoprávní diplomacie v roce 2012 byla i *Koncepce transformační politiky*⁶ z roku 2010. V době svého přijetí se koncepcce stala

prvním signálem budoucího podřazení lidskoprávní agendy pod transformační politiku. Hned v úvodu uvádí, že „*transformační politika je termínem, který česká zahraniční politika používá pro politiku podpory lidských práv a demokracie*“.⁷ Vlastní text upřesňuje, že „*základem transformační politiky je pojetí, že v zahraničněpolitické praxi nemá smysl oddělovat od sebe problematiku lidských práv a demokracie. Lidská práva jsou substance a demokracie je systém, který nejlépe ze známých způsobů uspořádání společnosti o tuto substanci dbá*“.⁸ Koncepce identifikuje teritoriální a tematické priority transformační politiky, které se v převážně míře překrývají s prioritami uvedenými v Koncepci zahraniční politiky (vypadla ale např. rovnost a nediskriminace). Mezi nástroji transformační politiky čestné místo, vedle bilaterální a multilaterální diplomacie, zaujímají programy transformační spolupráce realizované na bázi společných projektů českých a zahraničních nevládních organizací.

Důraz na lidská práva v základních koncepčních dokumentech zahraniční politiky České republiky poněkud kontrastuje se skutečností, že lidskoprávní diplomacie dlouhodobě není, a ani v roce 2012 nebyla, předmětem zásadnější politické debaty. Tento stav spíše než úplný konsenzus na sledovaných cílech a způsobu jejich realizace odráží absenci kultury politické diskuse v ČR i omezený zájem o zahraniční otázky na české politické scéně. V polovině roku zveřejnila vláda dokument *Dva roky vlády*, v němž shrnula hlavní úspěchy, kterých se jí během dvou let vládnutí (13. 7. 2010–13. 7. 2012) podařilo dosáhnout.⁹ Kapitola věnovaná resortu zahraničí upozorňuje mj. na přijetí nové Koncepce zahraniční politiky, na realizované úspory a na racionalizaci působení v mezinárodních organizacích. Lidská práva a transformační politika zmíněny nejsou, což lze vykládat buď tak, že vláda v této oblasti svých cílů ještě nedosáhla, nebo že se oblast nenachází ve středu jejího zájmu. Druhý výklad odporuje znění koncepčních dokumentů, první se zas neshoduje s realitou, protože za poslední dva roky ČR zaznamenala na lidskoprávním poli určité úspěchy (např. zvolení do Rady OSN pro lidská práva).

Lidskoprávní (a ani jiná) dimenze zahraniční politiky ČR nebyla tématem podzimních místních a senátních voleb, ani počínající kampaně do voleb prezidentských. Programy politických stran a jednotlivých kandidátů se soustředily na otázky vnitrostátní, zejména otázky týkající se ekonomického vývoje a sociálních reforem. Parlament byl s lidskoprávními aspekty české diplomacie konfrontován jen okrajově, a to např. při prezentaci zahraničních priorit ČR pro rok 2012 v zahraničním výboru Poslanecké sněmovny 12. 1. 2012, nebo v rámci procesu ratifikace některých mezinárodních smluv z oblasti práva lidských práv a mezinárodního humanitárního práva (např. Úmluva o mezinárodní ochraně dospělých osob a Úmluva o kazetové municí). Při 20. schůzi Zahraničního výboru PS PČR konané 17. 5. 2012 došlo také ke krátké diskusi o transformační politice mezi poslankyní KSČM Kateřinou Konečnou a zástupcem MZV Tomášem Dubem. Poslankyně kritizovala údajně neprůhledný způsob rozdělování neinvestičních nákladů nevládnímu sektoru.¹⁰

K jedinému *většimu sporu* týkajícímu se české lidskoprávní politiky došlo na podzim roku 2012. Spor se zaměřil na vhodnost návštěvy dalajlamy a podpory ruské punkové skupiny Pussy Riot, jejíž představitelky byly v roce 2012 odsouzeny za výtržnictví. V září 2012 během strojírenského veletrhu v Brně prohlásil Petr Nečas (ODS),

že podpora dalajlamy a Pussy Riot poškozují český export.¹¹ Premiéra podpořil ministr průmyslu Martin Kuba (ODS), podle něhož „zahraniční politika nemůže být odtržená od ekonomických zájmů“.¹² Kriticky se k prohlášení naopak postavil ministr zahraničních věcí Karel Schwarzenberg (TOP 09), který zdůraznil, že „proti diktátorům se musí postupovat stejně, ať jsou jakkoli velcí“.¹³ Obdobné stanovisko zaujali i další politici z TOP 09 a také někteří politici opoziční (Lubomír Zaorálek z ČSSD). Propast mezi oběma tábory ale nakonec nebyla zas až tak velká. Sám Nečas uvedl, že jeho prohlášení „není úvaha o tom, že máme vyměnit naši proexportní politiku za politiku podpory lidských práv. Podpora lidských práv nadále musí zůstat klíčovou komponentou naší zahraniční politiky.“¹⁴ Spor tak byl ukončen, naznačuje však, že česká politická scéna nemá na roli lidských práv v zahraniční politice a jejich vztah k jiným oblastem (např. ekonomické diplomacii) zcela jednotný názor.

LIDSKOPRÁVNÍ ROZMĚR ČESKÉ ZAHRANIČNÍ POLITIKY: AGENDA A UDÁLOSTI

Na jaře roku 2011 byla Česká republika zvolena do Rady OSN pro lidská práva. Důležitou součástí její lidskoprávní agendy tak v roce 2012 tvořilo působení v tomto orgánu. Ve druhé polovině roku navíc ČR po čtyřech letech opět podstoupila tzv. univerzální periodický přezkum stavu lidských práv na svém území. Vedle těchto spíše mimořádných událostí se ČR v roce 2012 snažila realizovat své standardní úkoly, mezi něž patří naplňování závazků z mezinárodních smluv na ochranu lidských práv, monitoring lidskoprávní situace ve vybraných zemích světa a rozvoj transformační politiky. Rostoucí důraz je také kladen na otázky mezinárodního trestního a humanitárního práva, které lze podřadit pod lidskoprávní diplomacii v širším slova smyslu.

Působení České republiky v Radě OSN pro lidská práva

Dne 18. 6. 2011 se Česká republika formálně ujala svého místa v Radě OSN pro lidská práva,¹⁵ kam byla zvolena Valným shromážděním OSN 20. 5. 2011. Šlo o velký úspěch české diplomacie, která o členství usilovala v krátké době již podruhé (poprvé jej získala v roce 2006, ale pouze na cca rok). Oproti první volbě si navíc ČR polepšila co do podpory – v roce 2006 pro ni hlasovalo 105 států, v roce 2011 už 148 států (vždy z celkového počtu 191 států). Vedle slabosti protikandidátů k tomu zřejmě přispěla také rostoucí prestiž ČR na mezinárodní scéně, její pověst aktivního obhájce lidských práv a slušný stav dodržování lidských práv na domácí půdě. Své priority pro členství v Radě deklarovala ČR již během volební kampaně, v sérii dobrovolných příslibů a závazků, jež notifikovala OSN v únoru 2011.¹⁶ Po zvolení, v květnu 2011, pak MZV na svých stránkách uveřejnilo poupravenou verzi priorit.¹⁷ Nový dokument oproti původnímu omezuje okruh tematických priority (v zásadě na ty obsažené v Koncepci zahraniční politiky) a doplňuje priority teritoriální (Barma/Myanmar, Bělorusko, potenciálně Kuba).

V průběhu roku 2012 se Rada OSN pro lidská práva sešla na třech řádných a jednom mimořádném zasedání. Řádná zasedání proběhla ve dnech 27. února až 23. března

(19. zasedání),¹⁸ 18. června až 6. července (20. zasedání)¹⁹ a 10. až 28. září (21. zasedání).²⁰ ČR na nich zastupovala delegace tvořená pracovníky Stálé mise v Ženevě, prvního zasedání se navíc osobně zúčastnil ministr zahraničních věcí K. Schwarzenberg, který při té příležitosti otevřel výstavu věnovanou odkazu Václava Havla. Během zasedání bylo přijato téměř sto rezolucí na značně různorodá témata. Pro ČR bylo hlavním úspěchem prosazení rezolucí, které prodloužily mandát zvláštních zpravodajů pro některé problematické země (Barma/Myanmar, Írán, KLDK, Sýrie aj.), a zřízení mandátu zvláštního zpravodaje pro Bělorusko (na dobu jednoho roku). V tematické oblasti ČR přivítala rezoluce týkající se lidských práv a internetu, práv dítěte, nebo svévolného zadržování. Kriticky se naopak stavěla k některým iniciativám, jež podle ní buď nemají na půdě Rady pro lidská práva co dělat (využívání žoldnéřů v ozbrojených konfliktech), nebo odrážejí či maskují snahu o relativizaci lidských práv (podpora tradičních hodnot, lidská práva rolníků, podpora demokratického a spravedlivého mezinárodního řádu, lidská práva a mezinárodní solidarita aj.).

Mimořádné zasedání Rady (v pořadí již devatenácté) se konalo 1. 6. 2012 a bylo vyhrazeno událostem v Sýrii. K tomuto tématu se Rada za poslední dva roky sešla již několikrát, přičemž ČR měla příležitost účastnit se po svém zvolení již zasedání v srpnu a prosinci 2011. V obou případech podporovala snahy o ukončení porušování lidských práv v zemi, a to ideálně pomocí mírových prostředků. Svolání 19. mimořádného zasedání iniciovaly mj. USA a Evropské unie a tématem se vedle obecného zhoršování lidskoprávní situace v Sýrii stal masakr civilistů ve městě Húlá, k němuž došlo na konci května 2012. Rada v rezoluci, pro kterou hlasovalo 41 ze 46 přítomných států včetně ČR,²¹ masakr odsoudila a pověřila jeho prošetřením mezinárodní Vyšetřovací komisí (*Commission of Inquiry*) zřízenou v srpnu 2011.²² ČR během zasedání vystoupila s projevem, ve kterém za viníka masakru nepřímo označila syrský režim a naznačila, že tato jednání mohla naplnit znaky zločinů podle mezinárodního práva (a být stíhatelná před Mezinárodním trestním soudem). K situaci v Sýrii se Rada vrátila na řádných zasedáních, kde vývoj v zemi opakovaně kritizovala, mj. na základě závěru zpráv předložených Vyšetřovací komisí.

Rok 2012 potvrdil, že Česká republika má ambice být v Radě OSN pro lidská práva aktivním hráčem. Naše země se angažuje během jednání, vystupuje se samostatnými projevy a předkládá vlastní návrhy. Současně se snaží koordinovat aktivity s ostatními státy EU a s EU samotnou. Mezi evropskými členy Rady v tomto ohledu existuje dobrá spolupráce a také dělba práce: státy si rozdělují témata tak, aby každý připravoval návrhy a projevy EU v těch oblastech, na něž se specializuje. ČR tak v roce 2012 připravila např. unijní vystoupení ke svobodě projevu na internetu (19. zasedání), nebo k právu na shromažďování a sdružování (20. zasedání). Aktivity ČR v Radě v roce 2012 dále potvrdily, že spíše než na původní sérii závazků, deklarovanou během volební kampaně, se ČR soustředí na ty priority, které po svém zvolení uveřejnila na webu MZV. V agendě ČR tak dominuje kritika stavu lidských práv ve vybraných zemích (Barma/Myanmar, Bělorusko, nověji Sýrie) a prosazování základních českých témat (svoboda projevu, ochrana lidskoprávních obhájců aj.).

Univerzální periodický přezkum 2012

V roce 2012 podstoupila Česká republika již podruhé proceduru tzv. univerzálního periodického přezkumu (*Universal Periodic Review*, UPR) stavu dodržování lidských práv na svém území. UPR byl zaveden Valným shromážděním OSN²³ v souvislosti s ustavením Rady pro lidská práva, která dohlíží na jeho fungování. Podstatou procedury je, že všechny státy světa procházejí pravidelným, v této chvíli čtyřletým cyklem komplexního přezkumu stavu lidských práv na svém území. První cyklus se rozběhl v roce 2008 a již v tomto roce prošla UPR také Česká republika, která se dobrovolně přihlásila mezi první státy. Přezkum pro ni dopadl poměrně dobře, byť na její adresu zazněly i některé výtky, jež se též odrazily v sérii doporučení, která Česká republika obdržela.²⁴ Většinu těchto doporučení týkajících se hlavně postavení romské menšiny, sterilizace romských žen, užívání klecových lůžek v českých zdravotnických zařízeních, policejního násilí a rovnoprávnosti mužů a žen ČR akceptovala a pokusila se je reflektovat ve své praxi.

Přezkum realizovaný v roce 2012 měl podobný průběh a vlastně i výsledky jako ten předešlý. Česká republika nejprve připravila národní zprávu,²⁵ ve které popsala vývoj, k němuž v zemi v oblasti lidských práv za poslední čtyři roky došlo, vysvětlila, jakým způsobem implementovala doporučení z prvního cyklu UPR, a stručně připomněla hlavní domácí lidskoprávní priority ČR. Úřad Vysoké komisařky OSN pro lidská práva (OHCHR) jako obvykle předložil dva materiály. První z nich je kompilací údajů, které Úřad získal od smluvních orgánů OSN a zvláštních procedur.²⁶ Druhý obsahuje informace, jež OHCHR zaslaly mezinárodní a české nevládní organizace.²⁷ Několik států navíc ČR předem zaslalo své otázky (tzv. *Advance Questions*).²⁸ Ústní část přezkumu se konala v Ženevě 22. 10. 2012. Česká republika na jednání vyslala 18člennou delegaci vedenou náměstkem ministra zahraničních věcí Vladimírem Galuškou²⁹ a dále tvořenou zástupci Stálé mise v Ženevě a představiteli několika resortů (Úřad vlády ČR, MZV, MV, MPSV, MŠMT, MZd a MS). Takzvanou trojku, jejíž úkol při přezkumu je primárně technicko-moderační, tvořily Chile, Malajsie a Mauritánie; jejich reálná role však nebyla velká.

Při ústní části ČR prezentovala svou zprávu, reagovala na informace obsažené ve zprávách alternativních a zodpovídala předem položené dotazy. Následoval interaktivní dialog, jehož se aktivně zúčastnilo celkem 61 delegací, které kladly další otázky a vznášely připomínky. ČR měla prostor, aby na otázky a připomínky reagovala. Pracovní skupina k UPR, ustavená v rámci Rady pro lidská práva v roce 2007,³⁰ poté pořídila z jednání zápis,³¹ jenž mj. obsahuje dlouhý katalog 136 doporučení předložených státy. Zápis i s doporučeními byly později, v březnu 2013, přijaty Radou pro lidská práva. Doporučení opět nejsou nijak překvapivá. Dominuje problematika vzdělávání romských dětí a celkového postavení romského etnika, zajištění rovnosti mužů a žen, boje proti rasismu a xenofobii a ochrany vězňů v detenčních zařízeních. Nově se objevuje důraz na odstranění tělesných trestů vůči dětem, vytvoření jednotné lidskoprávní instituce nebo posílení pravomocí ombudsmana. Za zmínku stojí, že problémem korupce, který by sami obyvatelé ČR nejspíše zařadili na jedno z předních míst

katalogu lidskoprávních problémů, zmínila pouze jediná země (USA). Česká republika převážnou většinu doporučení (129 ze 136) přijala a slíbila, že se jimi bude řídit. Odmítnutá doporučení se týkají prošetření využívání českých letišť během nelegálních přeletů CIA, zlepšení právní ochrany migrujících pracovníků a zákazu tělesného trestání dětí.³²

Průběh univerzálního periodického přezkumu v roce 2012 potvrdil závěry, které bylo možno vyvodit již z předchozího cyklu. Zaprvé, státy, nebo aspoň Česká republika se během přezkumu dozví jen málo nového. Ve středu diskuse se neustále ocitá několik klasických, a tudíž očekávatelných témat, pro ČR typicky třeba téma romské. Z projevů zástupců států je přitom vidět, že řada z nich o těchto tématech ve skutečnosti (vcelku pochopitelně) mnoho neví. To se odráží i ve vágnosti doporučení, která nejčastěji státům ukládají, aby s určitým problémem zkrátka něco udělaly. Z tohoto pohledu přezkum slouží spíše k určení či potvrzení toho, které lidskoprávní problémy státu vnímá mezinárodní společenství jako nejurgentnější než coby zdroj praktických nápadů, jak tyto problémy vyřešit.

Zadruhé, o účast na přezkumu je mezi státy velký zájem. Tento zájem dokonce zjevně narůstá, jak ukazuje příklad ČR: v roce 2008 se do debaty o naší zprávě zapojilo 21 států, v roce 2012 již téměř třikrát tolik (61). Stále ale platí, že přístup států, které nám nejsou přátelsky nakloněny, se od přístupu států ostatních liší ani ne tak v obsahu, jako spíše v tónu kladených dotazů. Například Bělorusko tak mluvilo o „*atmosféře beztrestnosti*“,³³ která v ČR údajně vládne, Kuba zas upozorňovala na „*trvalé projevy rasismu v ČR*“.³⁴ Zatřetí, druhý cyklus UPR potvrdil, že Česká republika patří mezi země, jež novou lidskoprávní proceduru berou vážně. Národní zpráva je zpracována pečlivě a jak její příprava, tak následná prezentace v Ženevě proběhly v úzké kooperaci MZV se zástupci dalších resortů a také s nevládním sektorem. ČR se vcelku poctivě snažila reagovat na dotazy a připomínky, které vůči ní byly vzneseny, a to i když se týkaly citlivých témat. Vzhledem k důrazu, který ČR klade na lidská práva ve své zahraniční politice, je velice důležité, že tímto způsobem dává najevo otevřenost a připravenost k diskusi i ve věci vlastního stavu dodržování lidských práv.

Plnění závazků vyplývajících z mezinárodních smluv na ochranu lidských práv

V červnu 2011 předložila Česká republika, se zpožděním dvou let, kombinovanou čtvrtou a pátou periodickou zprávu o stavu naplňování závazků z *Úmluvy OSN proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání z roku 1983*.³⁵ Zpráva podrobně analyzuje stav implementace jednotlivých ustanovení Úmluvy a vysvětluje, jakým způsobem se Česká republika vypořádala s doporučeními, která jí Výbor OSN proti mučení dal v roce 2004, po předložení třetí periodické zprávy. V prosinci 2011 Výbor České republiky adresoval sérii otázek týkajících se mj. definice mučení v českém právu, ochrany osob v detenčních zařízeních nebo vyšetřování rasově motivovaných trestných činů.³⁶ Ústní jednání ke zprávě se konalo ve dnech 14.–15. 5. 2012 v Ženevě.³⁷ Česká delegace na něm představila zprávu, zodpověděla předem zasláné dotazy a reagovala na otázky položené během jednání členy Výboru. Své závěry přijal Výbor v červenci 2012.³⁸ Pozitivně v nich hodnotí legislativní změny, ke kterým v ČR v letech 2004–2011 došlo, identifikuje ale i určité ob-

lasti vyvolávající znepokojení a v souvislosti s nimi dává ČR doporučení. Dané oblasti se týkají mj. podmínek detence, zacházení s romskou menšinou, nakládání s žadateli o azyl, chirurgické kastrace sexuálních deviantů a obchodu s lidmi.

Během roku 2012 také došlo, jako obvykle, k projednání několika individuálních stížností proti ČR předložených k *Výboru OSN pro lidská práva* v Ženevě a k *Evropskému soudu pro lidská práva* ve Štrasburku. Výbor se zabýval třemi stížnostmi proti ČR, jež se týkaly diskriminace na základě občanství v restitučním řízení. Všechny byly odmítnuty jako zneužívající práva na stížnost s odůvodněním, že od přijetí napa- daného zákona a popř. posledního rozhodnutí vnitrostátní instance uplynula řada let, během nichž stěžovatelé nevyvíjeli žádnou aktivitu.³⁹ Evropský soud meritorně posou- dil patnáct stížností proti ČR.⁴⁰ Největší část z nich se opět dovolávala porušení práva na spravedlivý proces (právo na přístup k soudům, právo na výslech svědků) a soud jim dal z větší části za pravdu.⁴¹ Dvě kauzy se omezily na otázku spravedlivého zado- stiučinění,⁴² ve třech soud konstatoval, že k tvrzenému porušení práv (svobody pro- jevu,⁴³ zákazu nelidského zacházení⁴⁴ a ochrany vlastnictví⁴⁵) nedošlo. Čtyřem zbý- vajícím stížnostem naopak soud vyhověl a shledal ČR vinnou z porušení práva na život v souvislosti s nedostatečným prošetřením smrti Roma zadržného za loupež;⁴⁶ zákazu mučení v případě muže, se kterým bylo krutě a nedůstojně zacházeno na zá- chytne stanici;⁴⁷ práva na svobodu u cizince, u něhož neproběhlo řízení o propuštění z přijímacího střediska;⁴⁸ práva na svobodu a na soukromý život u člověka, který byl neoprávněně umístěn do psychiatrické léčebny a zbaven způsobilosti k právním úko- nům.⁴⁹ V roce 2012 došlo také, vůbec poprvé, k výměně českého soudce Evropského soudu: právníka Karla Jungwierta, který tuto funkci zastával od roku 1993, nahradil advokát Aleš Pejchal, zvolený ze tří kandidátů Parlamentním shromážděním Rady Evropy v červnu 2012.⁵⁰

Prosazování priorit ČR v oblasti lidských práv

Rok 2012 potvrdil, že Česká republika, navzdory signálům o opuštění úzce pojatých teritoriálních priorit (2009) a ukončení platnosti dokumentu definujících tematické priority (2011), zůstává věrna oblastem a otázkám, jimž se věnovala v minulosti. Te- ritoriální a tematická specializace odráží nejen omezené možnosti našeho státu, ale i snahu věnovat se určitým problémům, s jejichž řešením máme historické zkušenosti, detailněji. ČR prosazuje své priority v Radě OSN pro lidská práva, v jiných orgánech mezinárodních organizací, v příslušných institucích EU (COHOM, COJUR apod.) a v bilaterálních vztazích.

Tematicky se ČR orientuje hlavně na práva tzv. první generace, tj. práva občan- ská a politická. Práva tzv. druhé generace, tj. práva hospodářská, sociální a kulturní, ji zajímají o něco méně, což je třeba chápat na pozadí procesu vymezování se vůči komunistickému režimu, který naopak práva druhé generace preferoval. Konkrétně se ČR zaměřuje např. na svobodu projevu, ochranu obhájců lidských práv a svobodu sdružování. Rostoucí důraz je kladen i na otázky mezinárodního trestního a humani- tárního práva, které lze podřadit pod lidskoprávní diplomacii v širším slova smyslu. Právě v této oblasti dosáhla ČR v posledních letech některých významných úspěchů. Na konci roku 2011 byl její kandidát, soudce Robert Fremr z Nejvyššího soudu, zvo-

len jedním z 18 soudců Mezinárodního trestního soudu.⁵¹ O rok později ČR stejně úspěšně nominovala soudkyni Ivanu Hrdličkovou z Krajského soudu v Hradci Králové ke Zvláštnímu tribunálu pro Libanon.⁵²

Teritoriálně se ČR zaměřuje na Barmu/Myanmar, Bělorusko, Kubu a popř. jiné komunistické či totalitní státy (Čína, Severní Korea, Sýrie aj.). *Barma/Myanmar* v poslední době uvolňuje svou politiku, což se mj. projevilo propuštěním velkého počtu politických vězňů, včetně známé disidentky Su Ťij. Jako výraz ocenění těchto pozitivních změn proběhla v létě 2012 první oficiální návštěva českého ministra zahraničních věcí K. Schwarzenberga v Barmě/Myanmaru po více než deseti letech. Ministr se setkal s prezidentem U Thein Seinem, s nímž jednal o posílení vzájemných vztahů a další demokratizaci země, i se Su Ťij, které předal dar zesnulého Václava Havla, růži zalitou do skla.⁵³ Schwarzenberg také zpět do vlasti odvezl tři barské děti, jež v ČR podstoupily léčbu srdečních chorob v rámci programu humanitárních evakuací zdravotně postižených obyvatel (MEDEVAC).⁵⁴ Ačkoli ČR vývoj v Barmě/Myanmaru vítá, nepovažuje lidskoprávní situaci v zemi za ideální, což dala opakovaně najevo např. během zasedání Rady OSN pro lidská práva.⁵⁵

Situace v *Bělorusku* vyvolávala naopak v roce 2012 rostoucí obavy. Česká republika kritizovala průběh parlamentních voleb, které v zemi proběhly v září 2012 a během nichž podle ČR „*nebyla respektována řada závazků přijatých v rámci OBSE*“.⁵⁶ Výhrady vůči některým krokům běloruského režimu prezentovala ČR také v Radě pro lidská práva, kde aktivně podporovala zřízení ročního mandátu zvláštního zpravodaje pro Bělorusko.⁵⁷ V červnu 2012 se v Praze za účasti ministra Schwarzenberga konala Evropská konference, která se mj. zabývala situací v Bělorusku.⁵⁸ Na *Kubě* nedošlo během roku 2012 k žádným zásadním změnám, ČR se proto omezila na komentování úmrtí několika disidentů.⁵⁹ *Čína* byla opět předmětem kritiky ze strany ČR především v souvislosti se svou politikou v Tibetu a v Sin Tiangu. Česká republika se tohoto tématu opakovaně dotkla při svých vystoupeních v Radě OSN pro lidská práva, během nichž vyzvala k ukončení útlaku národnostních menšin a k celkové demokratizaci země.⁶⁰ Jako už tradičně proběhla také akce Vlajka pro Tibet, do níž se zapojilo cca 400 radnic.

Transformační politika

Transformační politika zůstala nadále jednou z nejdůležitějších složek zahraniční lidskoprávní diplomacie. Ačkoli ji Koncepce zahraniční politiky formálně povýšila na složku klíčovou, reálně se různé oblasti lidsk právní politiky vyvíjely v roce 2012 spíše vedle sebe než v jakési hierarchii. Základem transformační politiky byl opět program transformační spolupráce, jehož podstatou je „*podpora neinvestičních (tzv. soft) projektů spočívajících ve sdílení a přenášení zkušeností českých realizátorů*“.⁶¹ Projekty navrhují české nevládní organizace a realizují je ve spolupráci se subjekty občanské společnosti z prioritních zemí. Mezi ty se řadí země Východního partnerství (Bělorusko, Gruzie, Moldavsko, Ukrajina), země západního Balkánu (Bosna a Hercegovina, Srbsko, Kosovo a některé další země (Barma/Myanmar, Irák a Kuba), na rok 2012 pak mimořádně přibyl Egypt. Tematické priority zahrnují podporu rozvoje občanské společnosti, posi-

lování nezávislosti médií, spolupráci s místními správami, výchovu k aktivnímu občanství a ochranu obhájců lidských práv.

Projekty transformační spolupráce vybírá MZV ČR ve veřejném výběrovém řízení. Řízení na rok 2012 proběhlo koncem předešlého roku a ze 47 podaných projektů jich podporu ČR získalo 24, z nichž nejvíce se zaměřovalo na Gruzii (4), Bělorusko (3) a Egypt (3).⁶² Mezi žadateli byl jako už tradičně nejúspěšnější Člověk v tísni s pěti projekty, vedle něj ovšem uspěla i řada dalších českých nevládních organizací (např. Adra, AMO, Nesehnutí, Poradna pro občanství aj.). Na jaře 2012 navíc MZV mimořádně uvolnilo 100 tisíc EUR na podporu menších projektů realizovaných v zemích Východního partnerství přímo místními aktéry.⁶³ Částka byla rozdělena mezi osm projektů primárně zaměřených na posilování role občanské společnosti v oblasti. Další prostředky ministerstvo investovalo do přímé pomoci prodemokratickým iniciativám v prioritních zemích (podpora disidentů, distribuce literatury aj.) a do podpory aktivit platformy českých nevládních organizací zabývajících se transformační politikou DEMAS (např. setkání Fóra občanské společnosti zemí Východního partnerství v březnu 2012).

LIDSKOPRÁVNÍ ROZMĚR ČESKÉ ZAHRANIČNÍ POLITIKY: IDENTIFIKACE A CHARAKTERISTIKA KLÍČOVÝCH AKTÉRŮ

Okruh klíčových aktérů, kteří formulují a realizují českou zahraniční politiku v oblasti lidských práv, zůstává dlouhodobě stabilní. Hlavní odpovědnost leží na bedrech Ministerstva zahraničních věcí ČR, v jehož rámci působí od roku 2005 Odbor lidských práv a transformační politiky (LPTP). V průběhu roku 2012 měl odbor kolem deseti zaměstnanců a rozpočet kolem 50 mil. Kč. V jeho čele stála v prvních měsících Jantina Hřebíčková, poté bylo místo několik měsíců prázdné a na konci roku do něj byla jmenována Veronika Bajgarová. LPTP při utváření lidskoprávní diplomacie spolupracoval s dalšími odbory (např. Odbor OSN, Mezinárodněprávní odbor, teritoriální odbory), zastupitelskými úřady v zahraničí a stálými misemi, z nichž vzhledem k členství ČR v Radě pro lidská práva připadla zvláště významná role Stálé misi v Ženevě. Další resorty (vnitro, zdravotnictví, školství, spravedlnost aj.) se angažovaly zejména při přípravě národní zprávy pro UPR a při prezentaci této zprávy a diskusích o ní v Ženevě. Omezené aktivity vyvíjel i Parlament ČR (např. debata o transformační spolupráci v Zahraničním výboru Poslanecké sněmovny) a místní samospráva (zapojení do akce Vlajka pro Tibet aj.).

Nevládní sektor se angažoval obvyklým způsobem. Vedle zapojení do programů transformační spolupráce se české nevládní organizace věnovaly organizacím protestů proti porušování lidských práv v různých částech světa a na podporu obhájců lidských práv. Například sdružení Nesehnutí uspořádalo v únoru 2012 happening nazvaný *Bělorusko: lidská práva vystěhovávána*, během něhož aktivisté obestavěli běloruské velvyslanectví v Praze nábytkem.⁶⁴ V březnu 2012 se na řadě míst ČR konaly akce na podporu Tibetu, včetně symbolického vyvěšení vlajky (Vlajka pro Tibet).⁶⁵ Ve stejném měsíci (6.–15. března) uspořádal Člověk v tísni v pořadí již 14. ročník filmového

festivalu dokumentárních filmů týkajících se lidských práv *Jeden svět* (One World), který jako už tradičně přilákal v Praze i dalších městech desetitisíce diváků. Cenu za nejlepší film si tentokrát odnesl švýcarský snímek *Zvláštní let*, pojednávající o životě uprchlíků čekajících v internačních zařízeních na rozhodnutí o svém dalším osudu.⁶⁶

Druhá polovina roku 2012 se nesla ve znamení angažovanosti nevládních organizací sdružených do platformy DEMAS.⁶⁷ V září se sedm členů této platformy zapojilo do sporu mezi premiérem Nečasem a ministrem Schwarzenbergem o vztahu exportní politiky a lidských práv. V dopise premiérovi organizace zdůraznily propojenost obou oblastí a uvedly, že „zejména jako pro malou zemi by pro nás měly být demokratické standardy našich sousedů a obchodních partnerů zcela prioritní otázkou, neboť se nás přímo dotýkají. A zvolíme-li si cestu přivírání očí a opatrné konformity, nejen že tím podporujeme podobnou neprincipiálnost i v tuzemském prostředí, ale může to mít časem pro naši zemi velmi konkrétní a závažné důsledky, proti nimž budou nepodložené obavy o pokles exportu triviální.“⁶⁸ V říjnu (21.–23.) pak jeden ze členů DEMAS, Nadace Forum 2000, uspořádala v Praze 16. ročník *Fora 2000*. Byl to první ročník, jehož se již nemohl zúčastnit Václav Havel, který zemřel v prosinci předchozího roku. Snaha vzdát mu poctu byla jedním z faktorů, jež do Prahy svedly významné světové politiky i filozofy, aby zde diskutovali na téma Média a demokracie. Mezi účastníky byli mj. bývalá ministryně zahraničních věcí USA Madeleine Albright, polsko-britský sociolog Zygmunt Bauman, bývalý ministr zahraničních věcí Austrálie Gareth Evans, bývalá slovenská premiérka Iveta Radičová nebo britský politolog Roger Scruton.

Nejviditelnějším *protagonistou* české lidskoprávní zahraničí politiky zůstává po smrti V. Havla ministr zahraničních věcí K. Schwarzenberg. Spor s premiérem Nečasem přitom ukázal, že Schwarzenberg se na škále přístupů posunuje blíže k aktivistickému internacionalismu, který odchodem bývalého prezidenta ztratil v českém prostředí výrazné zastánce. Aktivistický internacionalismus chápe ochranu lidských práv jako zásadní hodnotu zahraniční politiky, kterou stát nemůže obětovat při dosahování jiných zájmů. Premiér Nečas a další členové jeho vlády (ministr Martin Kuba) naopak inklinovali k umírněnému internacionalismu, který chápe lidská práva jako důležitá, chce je ale vyvažovat s jinými zájmy a potřebami. Poslední přístup, autonomismus, podle nějž je standard dodržování lidských práv věcí každého státu, v ČR mnoho stoupenců nemá (snad KSČM). S koncem mandátu prezidenta Václava Klause, který se k autonomismu občas klonil, tento přístup nejspíše ještě oslabí, a česká zahraniční lidskoprávní politika se tak zřejmě i nadále bude formovat jako kompromis mezi představiteli umírněného a aktivistického internacionalismu.

Současně na tuto politiku bude nepochybně mít rostoucí vliv EU. Evropská unie, podobně jako ČR, řadí lidská práva mezi základní hodnoty, na nichž je vystavěna celá její zahraniční politika. To se projevuje mj. tzv. lidskoprávními dialogy (*Human Rights Dialogues*), které EU vede s více než 30 státy světa, včetně Číny nebo Ruské federace. EU se také snaží koordinovat postoje svých členů v Radě OSN pro lidská práva a jiných mezinárodních institucích. Tematické priority EU v oblasti lidských práv se z velké části překrývají s těmi českými, neboť mezi nimi figuruje např. spolupráce s nevládním sektorem, ochrana obhájců lidských práv, nebo nediskriminace.

Rok 2012 byl pro lidskoprávní politiku EU významný hlavně proto, že v červnu se podařilo přijmout *Evropský strategický rámec a Akční plán pro lidská práva a demokracii*.⁶⁹ Rámec definuje základní cíle a priority EU ve sféře lidskoprávní diplomacie, Akční plán pak obsahuje 97 opatření rozdělených do 36 rubrik, která by se EU a její členské státy chtěly pokusit realizovat před koncem roku 2014. Ve světle podzimní české debaty stojí za zmínku, že materiál mj. počítá s vypracováním kritérií pro posuzování lidskoprávní vhodnosti zahraničních obchodních či investičních aktivit. EU také počítá se zřízením postu zvláštního zástupce pro lidská práva, který by měl na naplňování opatření dohlížet.

LIDSKOPRÁVNÍ ROZMĚR ČESKÉ ZAHRANIČNÍ POLITIKY V MEDIÁLNÍM, VEŘEJNÉM A AKADEMICKÉM PROSTORU

Ačkoli Česká republika řadí lidská práva mezi klíčová témata své zahraniční politiky, sdělovací prostředky, veřejnost a akademická obec tuto skutečnost příliš nereflektují a o danou oblast se zajímají jen okrajově. Média (aspoň ČTK a hlavní deníky) o základních krocích české lidskoprávní diplomacie informují, obvykle ale nečiní nic více, tj. chybí snahy tyto kroky analyzovat a kriticky zhodnotit. Veřejnost je s lidskoprávními problémy ve světě konfrontována především prostřednictvím festivalu *Jeden svět*, který je v ČR populární hlavně (i když nejen) mezi mladšími lidmi a studenty, a skrze akce nevládních organizací (protesty, happeningy aj.). V rámci akademické obce si i nadále úspěšně vede Centrum pro lidská práva a demokratizaci Masarykovy univerzity v Brně založené v roce 2009, které se zaměřuje na sociálně-vědní výzkum lidských práv obecně i jejich role v zahraniční politice. V roce 2012 nově vzniklo Výzkumné centrum pro lidská práva při Právnické fakultě UK v Praze, které tutéž problematiku zkoumá primárně z pohledu práva. Obě centra vydávají své časopisy,⁷⁰ jež nabízejí informace o lidskoprávních otázkách domácí i zahraniční politiky.

ZÁVĚR

V textu příspěvku se často opakovala slova jako „tradiční“, „obvykle“ nebo „opět“. Z těchto slov lze vyčíst, jakými znaky se česká lidskoprávní politika v roce 2012 vyznačovala. Snad ve všech oblastech navazovala ČR na předchozí aktivity a pokračovala v plnění úkolů, které si vytkla v minulosti. Česká republika tak realizovala závazky vyplývající z mezinárodních smluv, snažila se naplnit své teritoriální a tematické priority, jež taktéž zůstaly beze změn, a rozvíjela projekty transformační spolupráce. Aspoň částečnou novinkou roku 2012 bylo to, že ČR měla možnost využívat při sledování svých priorit svého členství v Radě OSN pro lidská práva, které získala v roce 2011, a také to, že podruhé v historii podstoupila tzv. univerzální periodický přezkum stavu lidských práv na svém území, z něhož vyšla až na některé, vcelku očekávatelné výtky s poměrně dobrými výsledky. Drobný posun nastal na politické scéně, kde se rekonstituovaly „tábory“ umírněných a aktivistických internacionalistů,

nadále ale platí, že česká zahraniční politika je formována právě v průsečíku těchto dvou proudů. Vliv na ni mají též aktivity Evropské unie, jež aspiruje na aktivnější zahraniční politiku v oblasti lidských práv. O tom, zda se tato aspirace naplní, jakož i o jiných změnách, jimiž česká lidskoprávní zahraniční politika v následujících letech projde, budou informovat další vydání analýzy ÚMV o české zahraniční politice.

Poznámky

- ¹ *Koncepce zahraniční politiky České republiky*; byla přijata usnesením vlády ČR č. 589 ze dne 20. 7. 2011.
- ² Bod 4.5: „ČR se v politice podpory lidských práv a demokracie chová jako aktivní a odpovědný člen mezinárodního společenství. /.../ o této podpoře hovoří též jako o transformační politice.“
- ³ Srv. *Koncepce zahraniční politiky České republiky na léta 2003–2006*; byla přijata usnesením vlády ČR č. 223 ze dne 3. 3. 2003.
- ⁴ *Programové prohlášení Vlády České republiky*, bylo přijato usnesením vlády č. 553, ze dne 4. 8. 2010.
- ⁵ *Bezpečnostní strategie České republiky*; byla přijata usnesením vlády ČR č. 665 ze dne 8. 9. 2011.
- ⁶ *Koncepce transformační politiky*; dokument byl schválen kolegiem ministra zahraničních věcí dne 15. 7. 2010.
- ⁷ Tamtéž, pozn. pod čarou 1.
- ⁸ Tamtéž, s. 2.
- ⁹ *Dva roky vlády, 13. července 2010 – 13. července 2012*. Úřad vlády České republiky, červenec 2012.
- ¹⁰ Zápis z 20. schůze (výjezdní) zahraničního výboru konané dne 17. května 2012 v Lipnici nad Sázavou.
- ¹¹ *Nečas: Podpora dalajlamismu škodí českému exportu*. ČT24, 10. 9. 2012.
- ¹² *Jsmě závislí na exportu, hájí Kuba distanc od dalajlamy i Pussy Riot*. IDnes, 10. 9. 2012.
- ¹³ *Nečasův „dalajlamismus“ pohněval opozici i Schwarzenberga*. ČT24, 11. 9. 2012.
- ¹⁴ *Nečas: Podpora dalajlamismu škodí českému exportu*. ČT24, 10. 9. 2012.
- ¹⁵ Rada pro lidská práva je klíčovým orgánem OSN zabývajícím se lidskoprávní agendou. Vznikla v roce 2006 a mezi státy, které její vznik aktivně podporovaly, patřila i Česká republika.
- ¹⁶ *Czech Republic, Voluntary Pledges and Commitments*. On-line: www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/lidska_prava/clenstvi_v_rade_pro_lp/kandidatura_cr_do_rady_osn_pro_lidska_kandidatura_ceske_republiky_do_rady_osn.html.
- ¹⁷ MZV ČR: *Priority České republiky v Radě OSN pro lidská práva*, 3. 9. 2011. On-line: www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/lidska_prava/clenstvi_v_rade_pro_lp/zakladni_informace_o_rade_pro_lidska/priority_ceske_republiky_v_rade_osn_pro.html.
- ¹⁸ MZV ČR: *19. zasedání RLP – zhodnocení výsledků zasedání*, 30. 3. 2012; a UN Doc. A/HRC/19/2: *Report of the Human Rights Council on its nineteenth session*, 16. 8. 2012.
- ¹⁹ MZV ČR: *20. zasedání RLP – zhodnocení výsledků zasedání*, 10. 7. 2012; a UN Doc. A/HRC/20/2: *Report of the Human Rights Council on its twentieth session*, 3. 8. 2012.
- ²⁰ UN Doc. A/HRC/21/2: *Report of the Human Rights Council on its twenty-first session*, 20. 12. 2012.
- ²¹ Předkládající státy se snažily o konsenzuální přijetí původního textu rezoluce. Když se konsenzus ukázal jako nedosažitelný, bylo rozhodnuto rezoluci předložit ke hlasování, současně došlo k zostření její kritiky syrského režimu. Proti hlasovaly Čína, Kuba a Ruská federace, dva státy (Ekvádor a Uganda) se hlasování zdržely.
- ²² UN Doc. A/HRC/RES/S-19/1: *The deteriorating situation of human rights in the Syrian Arab Republic, and the recent killings in El-Houleh*, 4. 6. 2012; viz též MZV ČR: *Zvláštní zasedání RLP pověřilo Výšetřovací komisi k prošetření masakru v Húlá*, 5. 6. 2012.
- ²³ Viz rezoluce 60/251 z 15. 3. 2006.
- ²⁴ HRC, Decision 8/115: *Outcome of the universal periodic review: Czech Republic*, 11. 6. 2008.

- ²⁵ UN Doc. A/HRC/WG.6/14/CZE/1: *National Report Submitted in Accordance with paragraph 5 of the annex to Human Rights Council resolution 16/21: Czech Republic*, 6. 8. 2012.
- ²⁶ UN Doc. A/HRC/WG.6/14/CZE/2: *Compilation prepared by the OHCHR in accordance with paragraph 5 of the annex to Human Rights Council resolution 16/21: Czech Republic*, 13. 8. 2012.
- ²⁷ UN Doc. A/HRC/WG.6/14/CZE/3: *Summary prepared by the OHCHR in accordance with paragraph 5 of the annex to Human Rights Council resolution 16/21: Czech Republic*, 24. 7. 2012. Informace zaslaly Rada Evropy a některé nevládní organizace (např. Amnesty International).
- ²⁸ Otázky zaslaly Bělorusko, Dánsko, Mexiko, Nizozemsko, Norsko, Slovinsko, Španělsko a Velká Británie.
- ²⁹ Permanent Mission of the Czech Republic to the UN Office and other International Organizations at Geneva: *Deputy Minister Galuška led the delegation for the universal review of human rights record*, 23. 10. 2012.
- ³⁰ UN Doc. A/HRC/RES/5/1: *Institution-building of the United Nations Human Rights Council*, 18. 6. 2007.
- ³¹ UN Doc. A/HRC/22/3: *Report of the Working Group on the Universal Periodic Review: Czech Republic*, 26. 12. 2012.
- ³² V prvním případě má Česká republika pocit, že již téma dostatečně vysvětlila (proběhlo šetření a využití českých letišť ze strany CIA zjištěno nebylo), v dalších dvou případech nechce v této chvíli téma meritorně otvírat. Ochrana migrujících pracovníků vzbuzuje výhrady v celé Evropě, proto také jen minimum států regionu přijalo *Mezinárodní úmluvu o ochraně práv migrujících pracovníků a členů jejich rodin* z roku 1990. Tělesné tresty vůči dětem nejsou považovány jako akutní problém.
- ³³ UN Doc. A/HRC/22/3: op. cit., par. 76.
- ³⁴ Tamtéž, par. 85.
- ³⁵ UN Doc. CAT/C/CZE/4-5: *Combined fourth and fifth periodic reports of States parties due in 2009: Czech Republic*, 20. 6. 2011.
- ³⁶ UN Doc. CAT/C/CZE/Q/4-5: *List of issues prepared by the Committee to be considered during the examination of the fourth and fifth periodic reports of the Czech Republic (CAT/C/CZE/4-5)*, 19. 12. 2011.
- ³⁷ UN Docs CAT/C/SR.1068, 18. 5. 2012, a CAT/C/SR.1071, 10. 4. 2013.
- ³⁸ UN Doc. CAT/C/CZE/CO/4-5: *Concluding observations of the Committee against Torture: Czech Republic*, 13. 7. 2012.
- ³⁹ UN Docs CCPR/C/105/D/1844/2008: *B. K. v. the Czech Republic*, 5. 9. 2012; CCPR/C/105/D/1848/2008: *D. V. and H. V. v. the Czech Republic*, 10. 9. 2012; CCPR/C/103/D/1849/2008: *M. B. v. the Czech Republic*, 4. 12. 2012.
- ⁴⁰ Údaje se opírají o informace uvedené v databázi HUDOC. On-line: www.echr.coe.int/ECHR/EN/hudoc. Databáze obsahuje pouze případy, ve kterých soud přijal rozhodnutí, nebo rozsudek.
- ⁴¹ ECTHR: *Pekárny a cukrárny Klatovy, a. s., v. the Czech Republic*, Applications nos 12266/07, 40059/07, 36038/09, 47155/09, 12. 1. 2012; *Kinský v. the Czech Republic*, Application no. 42856/06, 9. 2. 2012; *Day s. r. o. a ostatní v. the Czech Republic*, Application no. 48203/09, 16. 2. 2012; *Chadzitaskos a Franta v. the Czech Republic*, Applications nos 7398/07, 31244/07, 11993/08, 3957/09, 27. 9. 2012 (též právo na pokojné užívání majetku); *Tseber v. the Czech Republic*, Application no. 46203/08, 22. 11. 2012; *Minarik v. the Czech Republic*, Application no. 58874/11, 22. 11. 2012
- ⁴² ECTHR: *Rodinná záložna, spořitelni a úvěrni družstvo, a ostatní v. the Czech Republic*, Application no. 74152/01, 19. 1. 2012; *Diallo v. the Czech Republic*, Application no. 20493/07, 26. 4. 2012.
- ⁴³ ECTHR: *Růžový panter, o. s., v. the Czech Republic*, Application no. 20240/08, 2. 2. 2012
- ⁴⁴ ECTHR: *Jirsák v. the Czech Republic*, Application no. 8968/08, 5. 4. 2012
- ⁴⁵ ECTHR: *Čadek a ostatní v. the Czech Republic*, Application no. 31933/08, 22. 11. 2012.
- ⁴⁶ ECTHR: *Eremišová a Pechová v. the Czech Republic*, Application no. 23944/04, 16. 2. 2012.
- ⁴⁷ ECTHR: *Bureš v. the Czech Republic*, Application no. 37679/08, 18. 10. 2012.
- ⁴⁸ ECTHR: *Bušhvilí v. the Czech Republic*, Application no. 30241/11, 25. 10. 2012.
- ⁴⁹ ECTHR: *Sýkora v. the Czech Republic*, Application no. 23419/07, 22. 11. 2012.

- ⁵⁰ Více viz L. Majerčík: *Centrum pro lidská práva klade otázky kandidátům České republiky na soudce ESLP*. Bulletin Centra pro lidská práva a demokratizaci, č. 5, 2012, s. 3–6.
- ⁵¹ MZV ČR: *Soudce JUDr. Robert Fremr zvolen do Mezinárodního trestního soudu*, 14. 12. 2011.
- ⁵² *Do tribunálu pro Libanon zasedla česká soudkyně*. ČTK, 19. 12. 2012.
- ⁵³ T. Šídlová: *Růže pro Su Ťij. Kníže veze do Barmy vzpomínku na Havla*. Aktuálně.cz, 16. 7. 2012.
- ⁵⁴ MZV ČR: *Ministr Schwarzenberg na návštěvě v Barmě/Myanmaru*, 18. 7. 2012.
- ⁵⁵ Stálá mise ČR v Ženevě: *Rada pro lidská práva: Česká republika vystoupila v průběhu všeobecné rozpravy k lidskoprávním situacím, které vyžadují pozornost Rady*, 21. 9. 2012.
- ⁵⁶ MZV ČR: *Prohlášení MZV k volbám v Bělorusku*, 25. 9. 2012.
- ⁵⁷ Stálá mise ČR v Ženevě: op. cit.
- ⁵⁸ MZV ČR: *Ministr Schwarzenberg zahájil Evropskou konferenci*, 8. 6. 2012.
- ⁵⁹ MZV ČR: *Prohlášení ministra Schwarzenberga ke smrti kubánského disidenta Wilmana Villara Mendozy*, 25. 1. 2012; *Prohlášení ministra Schwarzenberga k úmrtí Oswalda Payá*, 23. 7. 2012.
- ⁶⁰ Stálá mise ČR v Ženevě: *Rada pro lidská práva: Česká republika vystoupila v průběhu všeobecné rozpravy k lidskoprávním situacím, které vyžadují pozornost Rady pro lidská práva*, 31. 7. 2012; *Rada pro lidská práva: Česká republika vystoupila v průběhu všeobecné rozpravy k lidskoprávním situacím, které vyžadují pozornost Rady*, 21. 9. 2012.
- ⁶¹ *Program Transformační spolupráce*. Příloha č. 1 ke Koncepci transformační politiky, 15. 7. 2010, bod 4.
- ⁶² MZV ČR: *Výsledky výběrového řízení na rok 2012*, 14. 12. 2011.
- ⁶³ MZV ČR: *Projekty na podporu zemí Východního partnerství 2012*, 12. 6. 2012.
- ⁶⁴ *Aktivisté zasypali běloruskou ambasádu nábytkem. Kvůli lidským právům*. iDNES.cz, 6. 2. 2012.
- ⁶⁵ *Lidé žádali před čínskou ambasádou svobodu pro Tibet*. ČT24, 10. 3. 2012.
- ⁶⁶ On-line: www.jedensvet.cz/2012/vitezne-filmy.
- ⁶⁷ DEMAS tvoří následující organizace: Amnesty International, Agora CE, Asociace pro mezinárodní otázky (AMO), Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), Centrum pro komunitní práci (CpKP), Člověk v tísni, Europeum, Forum 2000, Charita Praha, Občanské Bělorusko, PASOS a Transitions.
- ⁶⁸ *Dopis premiéru Nečasovi*. On-line: www.demas.cz/novinky/5635-dopis-premi-ru-ne-asovi.
- ⁶⁹ *EU Strategic Framework and Action Plan on Human Rights and Democracy*, 11855/12, 25. 6. 2012.
- ⁷⁰ Obě centra vydávají česky psané *Bulletiny* (brněnský je měsíční, pražský občasný), brněnské centrum pak ještě anglicky psaný časopis *Czech Republic Human Rights Review*.